

9. Vasylyuk V. M. Social and cultural principles in modern science and educational technologies of physical culture. / Vasylyuk, V. M., Jarmoschuk, O.O. // ScienceRise. – 2016. – V. 3, N 5 (20). – P. 4-8.: DOI: 10.15587/2313-8416.2016.63515.
10. Groos K. Die Spiele der Menschen / K. Groos. – Iena, 1899. – S. 84-95.
11. Kuhn A. Mythologische Studien / A. Kuhn. – Gutersloh, 1886. – Bol. 1. –S. 14-102.
12. Podstawski R. Health attitudes of the female students from olsztyn, poland - the physical activity, addictions and the knowledge about health behaviors / Podstawski Robert, Gornik Katarzyna, Kolankowska Ewelina, Boraczynski Michal, Boraczynska Sandra // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2013. - 17(4). – P.73-82.
13. Rafal G. Pro-health behaviours and belief in oneself among 13-15-year old teenagers living in biala podlaska / Rafal Grad // Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 2013. - 17(4). – P.83-87.
14. Tupy J. Telesna a sportovni vychova / J. Tupy. – Praha, SPN. – 2014. – 264 s.

УДК 378.011.3-051..796.071.4

Веселовський А.П., Редчиць В.О., Веселовська О.М.
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СВІТЛІ ВИМОГ СЬОГОДЕННЯ

Анотація. Розглянуті основні підходи до професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання у світлі вимог сьогодення. Проаналізовано сучасне положення професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах України та ряді Європейських країн. Охарактеризовані основні напрями, цілі і завдання фізичного виховання у вузах України. Проаналізовані основні напрями впровадження нових педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання в Україні та Європейських країнах.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній вчитель фізичного виховання, фізична культура, педагогічні технології.

Аннотация. Веселовский А.П., Редчиц В.А., Веселовская Е.Н. **Современные направления профессиональной подготовки учителя физического воспитания в свете требований сегодняшнего дня.** Рассмотрены основные подходы к профессиональной подготовке будущих учителей физического воспитания в свете требований сегодняшнего дня. Проанализировано современное положение профессиональной подготовки будущих учителей физического воспитания в высших учебных заведениях Украины и ряде Европейских стран.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий учитель физического воспитания, физическая культура, педагогические технологии.

Annotation. Veselovskiy A. P. Redchyts V.O., Veselovska O.M. **Modern trends in professional preparation of teachers of physical education in the light of today's requirements.** The main approaches to the training of future teachers of physical education in the light of today's requirements. Analyzed the current situation of professional training of future teachers of physical education in higher educational institutions of Ukraine and several European countries.

Today, the higher education system is the problem of the transition from the traditional pedagogical paradigm to the use of various educational technologies and, above all, interactive, information technology In the light of reforms of the higher school in Ukraine is extremely important to the professional preparation of future teachers in higher educational institutions that provided the formation of professionals specialized knowledge and skills, development of professionally significant personal qualities of future specialist. Special importance of professional training of specialists in physical education and sports, development of creative potential, abilities, interests, aptitudes, motives and values of students.

The most important priority in the field of physical culture in the market environment are such technologies that develop and preserve human health. This objectively leads to the emergence in it of new processes and phenomena.

Physical education needs to be directed not so much on the formation and development of physical abilities and skills, but to develop personal interests in the organization of leisure of students. At the same time, should pay attention to this important fact: regardless of the specific socio-economic environment in a particular country, there are General patterns that affect the functioning and development of the sphere of physical culture and sports.

Key words: professional training, future teacher of physical education, physical culture, pedagogical technology.

Постановка проблеми. Сьогодні перед системою вищої освіти стоїть проблема переходу від традиційної педагогічної парадигми до використання різноманітних педагогічних технологій і, передусім, інтерактивних, інформаційних технологій У світлі реформ вищої школи в Україні виключно важливого значення набуває професійна підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах, де забезпечується формування у фахівців спеціальних знань, умінь і навичок, розвиток професійно значущих особистісних якостей майбутнього фахівця. Особливого значення набуває професійна підготовка фахівців з фізичного виховання і спорту, розвиток творчого потенціалу, можливостей, інтересів, схильностей, мотивів і ціннісних установок студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти фізичного виховання як педагогічного процесу і процесу професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту досліджувалися в працях українських та іноземних науковців: І. Б. Гринченко [3,4], В. Л. Денисова [6] Л. П. Сущенко [7], О. В. Тимошенко [8], І.Х.Турчик [9,10] Однак не вирішеною

частиною цього досить актуального питання залишається аналіз основних напрямів впровадження інновацій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури як педагогічної проблеми.

Концептуальні положення змісту й організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах базуються на принципах Болонської декларації Євросоюзу (1999), нормативних документах, рекомендаціях ЮНЕСКО, які зазначають необхідність безперервності, гнучкості, доступності, відкритості, гуманістичної спрямованості фізкультурної освіти.

Мета роботи — проаналізувати засади та визначити основні підходи до впровадження інновацій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах України.

Завдання дослідження:

1. Розглянути і проаналізувати сучасне положення професійної підготовки фахівців в області фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України.
2. Охарактеризувати основні напрями, цілі і завдання фізичного виховання в країнах Європи.
3. Визначити основи роботи учителів фізичного виховання в європейських школах і шляхи підвищення їхньої кваліфікації.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел і нормативних документів, системно-функціональний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту в Україні свідчить про те, що до структури професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту входять: факультети фізичного виховання класичних університетів, інститути фізичного виховання, спортивні академії, факультети фізичного виховання в педагогічних коледжах, курси для інструкторів масової фізичної культури при класичних університетах [3].

Найважливішим пріоритетним напрямом у сфері фізичної культури в ринковому середовищі стають такі технології, які розвивають та зберігають здоров'я людини. Це об'єктивно веде до виникнення в ньому якісно нових процесів та явищ.

Фізична культура повинна бути спрямована не стільки на формування і розвиток фізичних умінь і навичок, скільки на розвиток особистих інтересів при організації дозвілля і відпочинку школярів. Водночас слід зважити на таку важливу обставину: незалежно від специфіки соціально-економічного середовища в певній країні, існують загальні закономірності, які впливають на функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту.

У вищих навчальних закладах України навчальні плани переважно включають такі цикли дисциплін: природничо-наукові, соціально-гуманітарні, педагогічні, спеціальні, спортивні. В уніфіковану «Європейську модель» навчальних планів вищих навчальних закладів фізичної культури у цикл природничо-наукових дисциплін входять: фізіологія, анатомія, здоров'я людини, біомеханіка, статистика, біохімія, біометрія, біологія, гістологія, фізика, хімія. Соціально-гуманітарний цикл дисциплін містить: соціологію, філософію, іноземні мови, право; цикл педагогічних дисциплін – дидактику, педагогіку, психологію, теорію і методику фізичного виховання. Організація і теорія спортивного руху, спортивний менеджмент входять до циклу спеціальних дисциплін. До циклу спортивних дисциплін відносяться плавання, легка атлетика, гімнастика, ритміка, спортивні ігри, танці, рекреація, лижний спорт, спортивні предмети за вибором тощо.

Порівняльний аналіз нормативних документів свідчить про те, що розподіл кількості годин серед дисциплін у навчальних планах вищих навчальних закладів істотно відрізняється.

Характерною їхньою особливістю є варіативність, але містять вони завжди три типи дисциплін — обов'язкові, частково елективні (за вибором) і повністю елективні [8]. Тому у провідних вузах країни та у Європі почала культивуватися нова концепція розвитку сфери фізичної культури і спорту, яка не ставить перед тими, хто займався оздоровчою фізичною культурою, конкретних завдань, а надавала можливість людського спілкування, відсторонення від повсякденних проблем і, у підсумку, поліпшення їхнього здоров'я. Наслідком цього стало відмежування оздоровчого спорту від спорту вищих досягнень.

Університетська підготовка фахівців фізичного виховання і спорту спрямована на об'єднання фундаментальної і теоретичної освіти, професійної практики з різною спеціалізацією на різних етапах навчання. Така підготовка здійснюється завдяки пріоритету гуманітарних дисциплін над дисциплінами природничо-науковими. Багатоступінчаста підготовка фахівців фізичного виховання і спорту дозволяє готувати студентів у різних спеціалізаціях, що і визначає зміст навчання. Метою базової підготовки є оволодіння студентами усього комплексу дисциплін, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю, у тому числі дисциплін з організаційно-управлінської й економічної діяльності. Спеціалізована підготовка не стосується вивчення допоміжних дисциплін.

У Бельгії професійна підготовка фахівців у сфері фізичного виховання і спорту здійснюється в досить розгалуженій мережі вищих навчальних закладів.

Починаючи з 80-х років ХХ століття, система вищої фізкультурної освіти як частина університетської має модульну організацію у вигляді освітніх циклів різної тривалості. Це дозволяє студентам, залежно від їхніх фізичних можливостей, інтересів і здібностей, досягти того або іншого рівня освіти і професійної підготовки.

У Фінляндії підготовка вчителів фізичного виховання здійснюється з 1868 року. У цій країні існують 11 національних і 3 регіональні інститути [6].

Інститути надають базову і додаткову професійну освіту, здійснюють підготовку вчителів фізичного виховання, тренерів для клубів і спортивних товариств, підготовку спортсменів. У цих ВНЗ розробляються оздоровчо-рекреаційні програми для шкіл, фітнес клубів, а також спеціальних груп. При цьому вони швидко набувають популярності серед населення, оскільки виражають прагнення осіб різних вікових груп отримати задоволення, зберегти бадьорість, здоров'я та привабливість.

У Польщі підготовка майбутніх учителів фізичної виховання здійснюється у більш ніж тридцяти ВНЗ, серед яких ключову роль відіграють Академії фізичного виховання. Фахівців фізичної культури і спорту готують за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями — «бакалавр» (licencjat) — трирічний термін підготовки, і «магістр» (magistr) — дворічний термін підготовки. Одним із провідних профільних вищих навчальних закладів є Варшавська академія фізичного виховання, яку можна віднести до найбільш сучасних закладів з точки зору активного впровадження європейських стандартів підготовки фахівців в області фізичної культури.

У європейських країнах (Болгарія, Словенія, Словаччина, Румунія, Угорщина, Чехія) професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється на факультетах фізичної культури і спорту.

Велику увагу в країнах Євросоюзу приділяють підготовці магістрів у сфері фізичної культури і спорту. Професійна підготовка магістрів фізичного виховання і спорту у Великобританії здійснюється на факультетах фізичної культури при університетах і коледжах і відрізняється варіативністю змісту навчальних програм. Так, у Великобританії в університеті м. Лідс існують дві програми магістерської підготовки: «Спорт і спортивна підготовка» і «Фізична активність, фізична підготовка і здоров'я».

В Італії Міланський інститут фізичної культури проводить підготовку магістрів за трьома напрямками: «Теорія фізичної культури», «Адаптивна фізична культура», «Фізична культура для людей похилого віку», а інститут фізичної культури у м. Флоренція — за програмою «Менеджмент фізичної культури» [4].

Дисципліна із занять фізичною культурою знаходиться у центрі уваги в навчальних планах для всіх без винятку загальноосвітніх шкіл Європи. В Україні [5] та більшості країн Західної Європи мета і завдання фізичного виховання формулюються на державному (Бельгія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція), регіональному (Німеччина, Іспанія, Швейцарія) або на місцевому рівнях. Проте при всіх цих підходах у країнах Європейської співдружності (ЄС), Швейцарії, Австрії і скандинавських країнах пріоритетною є індивідуальність учня, його соціальний розвиток, спортивна і соціальна взаємодія, а само-фізичне виховання розглядається як важлива, нічим не замінювана частина загального виховання. Відзначається визначальна роль руху, ігор і спорту в загальному розвитку дітей і молоді. Серед основних цілей фізичного виховання — сприяння гармонійному фізичному та психічному розвитку, задоволення потреб у рухах і іграх, сприяння загальному розвитку особистості в інтелектуальній, емоційній, поведінковій, соціальній, а також в тілесній і руховій областях. Зустрічаються і такі формулювання цілей і завдань, як опанування основ популярних видів спорту і, по можливості, формування вміння приймати самостійні рішення, сприяння зміцненню фізичного здоров'я і загального емоційного стану, поліпшення якості життя [9, 11].

Інші значущі цілі й завдання фізичного виховання — введення дитини в спортивну діяльність, освоєння нею таких рухових навичок, як ходьба, біг, стрибки, повзання, лазіння, підйом і перенесення вантажу, метання, рівновага, захист, оволодіння дрібною моторикою і тим самим — розвиток здібностей до дії і пристосування до навколишнього світу, в якому посилюються процеси урбанізації та індустріалізації. Якісне організоване фізичне виховання як ніколи значуще в сьогоденному суспільстві, гарантує засвоєння таких способів поведінки, як дії безпеки, пересування, плавання тощо. Фізичне виховання також допомагає понизити внутрішню напругу, особливо за допомогою музичного супроводу, сприяє виробленню естетичної культури.

Відзначається, що дитину слід не лише навчати різним руховим діям, а ще й надавати їй широкі можливості для занять іграми і спортом, готувати до подолання виняткових життєвих (екстремальних) ситуацій.

Нарешті, в мету і завдання фізичного виховання входить знайомство дітей і молоді з навколишнім середовищем, природою, правилами поведінки під час відпочинку. Ці види рухової активності розглядаються як гарний привід для контактів, узгоджених і кооперативних дій не лише один з одним, але і між дітьми і вихователями, батьками, іншими оточуючими.

У підсумку ми хотіли б підкреслити, що вчитель фізичного виховання відіграє ключову роль у реалізації соціальних цілей і завдань фізичної культури і спорту. Сучасне суспільство розглядає вчителя фізичного виховання не лише як фахівця, що має знання, уміння і навички в професійній сфері, а більшою мірою як фахівця з пропаганди здорового способу життя, валеологічного ставлення до свого здоров'я, як людини, яка підвищує мотивацію дітей і підлітків до занять руховою діяльністю і залучає їх до занять різними видами спорту.

Зазвичай, на відміну від молодшої школи, у середній школі уроки фізичної культури ведуть дипломовані вчителі фізичного виховання. Тільки в Данії, Ісландії і Норвегії, школи з відносно високим рівнем автономії, можуть собі дозволити самим визначати, хто здійснюватиме фізичне виховання в середній школі — класний керівник або ж кваліфікований вчитель фізичного виховання. В інших країнах Євросоюзу схожа ситуація. З дітьми 5-6-річного віку в Болгарії й Угорщині класні керівники можуть займатися фізичною культурою за умови, якщо вони отримали для цього спеціальну кваліфікацію, при тому, що в Болгарії таких вчителів усього лише 20% від загальної кількості вчителів, що працюють із школярами цієї вікової групи. Там, де є нестача викладачів фізичного виховання, як, наприклад, у Чехії, вчителі, що не мають зазначеної освіти, можуть вести заняття з дітьми середньої школи тимчасово або як виняток [6].

На жаль, випускники з дипломами фахівця в області фізичного виховання і спорту ще недостатньо працюють у суспільстві, де величезна маса дітей і дорослих мають зайву вагу і страждають від хронічного ожиріння. Для таких дипломованих фахівців відкриваються величезні перспективи кар'єрного зростання у сфері фітнесу, можливості знайти роботу і просунутися по кар'єрних сходинках.

Аналіз наукових праць свідчить про те, що більшість авторів розглядають сферу фізичної культури і спорту як складну систему соціально-економічних відносин і практичну діяльність. Останнім часом більшість європейських країн на всіх ступенях освіти (молодша школа, середня і старша) вимагають від школярів обов'язкового відвідування уроків фізичної

культури, уряди багатьох країн здійснюють суттєві заходи з пропаганди фізичної культури, приймають національні програми для популяризації фізичного виховання і створюють умови для занять спортом всіх бажаючих, особливо для молоді.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. З урахуванням сказаного, проведене нами дослідження мало на меті не лише зафіксувати та описати поверхневий шар соціальних відносин, які склалися у сфері фізичної культури і спорту, а й знайти методологічні підходи до визначення їхніх глибинних шарів, науковий аналіз яких дозволив би виявити ті компоненти діяльності суб'єктів фізкультурно-спортивного руху, яким притаманні властивості адаптації сфери до вимог суспільства.

Порівняльний аналіз нормативних документів свідчить про те, що розподіл кількості годин серед дисциплін навчальних планів вищих навчальних закладів в Україні та різних європейських країнах істотно відрізняється. У європейських країнах велика увага приділяється післядипломній освіті фахівців з фізичного виховання і спорту. При традиційних навчальних формах післядипломна підготовка пов'язана з широким впровадженням тріступеневої моделі професійної освіти, а також використанням різноманітних організаційних форм і методів для підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів.

Таким чином, на підставі зробленого нами аналізу з'ясовано, що вчитель фізичного виховання як ніколи раніше відіграє ключову роль у реалізації соціальних цілей і завдань фізичної культури і спорту. Сучасне європейське суспільство розглядає вчителя фізичного виховання не лише як фахівця, що має знання, уміння і навички в професійній сфері, а більшою мірою як фахівця з пропаганди здорового способу життя, валеологічного ставлення до свого, здоров'я, як людини, що підвищує мотивацію у підростаючого покоління для занять руховою діяльністю, залучає молодь до занять різними видами спорту.

Література

1. Bouchard C., Shephard R. J., Stephens T., Physical activity, fitness and health: The model and key concepts, Physical activity, fitness and health: International proceedings and consensus statement. (Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, 1994).
2. European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Physical Education and Sport at School in Europe. Eurydice Report (Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2013). <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
3. Gry'nchenko I. B. Proces profesijnoyi pidgotovky` majbutnix uchy`teliv fizy`chnoyi kul`tury` v krayinax Yevropy` i v Ukrayini // Pedagogichny`j dy`skurs : zb. nauk. pracz` / gol.red. I. M. Shorobura. — Xmel'ny`cz`ky`j : XGPA, 2012. — Vy`p.12. — S. 103–109.
4. Gry'nchenko I. B. Profesijna pidgotovka majbutnix uchy`teliv fizy`chnoyi kul`tury` v novy`x umovax / I. B. Grinchenko // Vy`shha osvita Ukrayiny`. Teorety`chny`j ta naukovy`metody`chny`j chasopy`s. Dodatok 3, T. VII . Tematy`chny`j vy`pusk: Vy`shha osvita Ukrayiny` u konteksti integraciyi do yevropejs`kogo osvith`ogo prostoru. — K.: Gnozy`s, 2011. — S. 84–93.
5. Shyyan O., Slyvka Y., Turchyk I. (2014) Developing physical education student teachers for professional identities as health educators in Ukraine. Proceeding of the 39th ATEE Conference. Braga, 2014, p. 189.
6. Денисова Л. В. Гіпермедійне інформаційне середовище навчання як засіб професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04/ Л. В. Денисова. — Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — К., 2010. — 22 с.
7. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. / Л. П. Сущенко. — Київ, 2003. — 46с.
8. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах. автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. / О.В.Тимошенко. — Київ, 2009. — 35с.
9. Турчик І. Х. Фізичне виховання і спорт у шкільній освіті Англії : дис. .. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Турчик Ірина Хосенівна; Львівський держ. ін-т фізичної культури. — Л., 2005. — 207 с
10. Турчик І. Х. Освітня політика Англії з фізичного виховання (Національний курикулум) (навчально-методичний посібник) / І. Х. Турчик, О. І. Шیان. — Львів: Редакційно-видавничий відділ Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, 2008. — 104 с.
11. Турчик І. Урок фізичної культури у системі початкової шкільної освіти Польщі / Ірина Турчик, Оксана Вацеба, Світлана Бірюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. — Львів, 2009. — Вип. 13, т. 2. — С. 187 – 191.

Волошин О. Р.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ІДЕЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. В умовах модернізації освіти одним із головних завдань є збереження і зміцнення здоров'я дітей в процесі їх навчання, але сучасні реалії демонструють погіршення здоров'я школярів. Проблема здоров'язбереження досліджена недостатньо, не розкрита проблема інтеграції здоров'язберігаючих технологій в педагогіці, її місце в системі валеологічного виховання та в загальній структурі виховного процесу, не розроблена інтегративна теоретико-методологічна основа здоров'язберігаючих освітніх технологій, яка об'єднувала б гуманістичний, аксіологічний, акмеологічний, валеологічний, системно-синергетичний підходи до утворення в їх взаємозв'язку.

Ключові слова: здоров'я, освіта, педагогіка, здоров'язберігаючі освітні технології.

Аннотация. Волошин О.Р. Проблема реализации здоровьесберегающих идей в образовательном процессе. В условиях модернизации образования одной из главных задач является сохранение и укрепление здоровья детей в процессе их обучения, но современные реалии демонстрируют ухудшение здоровья школьников. Проблема